

УДК 811.133.1

НАБОК Маріка – аспірантка кафедри іспанської та французької філології, Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, 03680, Україна (nabok_m@itstep.org)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1116-0096>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.19>

Бібліографічний опис статті: **Набок, М.** (2021). Від поетики та риторики до постструктуралістської наратології : теоретичні засади розвитку науки як об'єкта лінгвістичних студій. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 47, 144–150.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.19>

ВІД ПОЕТИКИ ТА РИТОРИКИ ДО ПОСТСТРУКТУРАЛІСТСЬКОЇ НАРАТОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАУКИ ЯК ОБ'ЄКТА ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ

Анотація. У статті подано місткий теоретичний опис етапів розвитку наратології як науки від античної поетики до постструктуралістських (постмодерних) різновидів і напрямів, що вивчають наративи загалом і художній дискурс зокрема. Проблемно-хронологічним методом вивчено історичну послідовність зародження, формування та розвитку наратології. Історико-описовий і порівняльний методи допомогли проаналізувати ідеї вітчизняних і зарубіжних науковців і виокремити два основні визначення наукового терміна «нاراتологія»: у традиційному, вузькому, розумінні наратологія є наукою про сюжетно-оповідні твори; у більш широкому розумінні наратологія постає вченням про розповідь як один із базових способів оформлення, збереження й передачі людського досвіду. Наратологія вивчає наратив як особливий тип дискурсу, процес оповіді/розповіді, у ході якого оповідач розкриває слухачеві певну історію; у широкому витлумаченні наратологія – це не лише частина теорії епічного тексту, а й учення про манеру ведення оповіді як один із базових способів оформлення, збереження та передачі людського досвіду.

Становлення науки охоплює три періоди формування: античність, класичний період і посткласичний, або неklasичний. Останній характеризує наявність багатьох варіантів вузьких напрямів (лінгвонаратологія, когнітивна наратологія, теорія можливих світів, тематична наратологія, філософські наративні теорії, трансжанрові теорії). Окреслено міждисциплінарний статус науки наратології у філософському, літературознавчому та лінгвістичному ракурсі. Розкрито поняття наративної стратегії як особливого індивідуально-авторського комплексу тактик і прийомів, застосовуваних у художньому творі. Основні хронологічні етапи, характерні риси й представники кожного періоду систематизовані та представлені інфографічно.

Ключові слова: поетка, наративна стратегія, міждисциплінарна наратологія, лінгвонаратологія, когнітивна наратологія, художній дискурс.

NABOK Marika – Postgraduate Student at the Department of Spanish and French Philology, Kyiv National Linguistic University, 73, Velyka Vasylkivska str., Kyiv, 03680, Ukraine (nabok_m@itstep.org)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1116-0096>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.19>

To cite this article: **Nabok, M.** (2021) Vid poetyky ta rytoryky do poststrukturalistskoi naratolohii: teoretychni zasady rozvytku nauky yak obiekta linhvistychnykh studii [From poetics and rhetoric to poststructural narratology : theoretical fundamentals of the science development as the linguistic doctrine object]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia "Filolohiia" – Problems of Humanities. "Philology" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 47, 144–150.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.19> [in Ukrainian].

FROM POETICS AND RHETORIC TO POSTSTRUCTURAL NARRATOLOGY: THEORETICAL FUNDAMENTALS OF THE SCIENCE DEVELOPMENT AS THE LINGUISTIC DOCTRINE OBJECT

***Summary.** The article presents an in-depth theoretical outline of the narratology development as a science, from ancient poetics to poststructural (postmodern) forms and tendencies that focus on narratives in general and artistic discourse in specific. The historical sequence of origin, formation and development of science has been studied by the problem-chronological method. Descriptive and historical as well as comparative approaches made it possible to analyze the ideas of domestic and foreign scientists, which allowed to highlight two main definitions of the scientific term: traditionally, in a narrow sense, narratology is a science of storytelling; while in a broader sense, it is also the study of narrative as one of the crucial ways of framing, transmitting, and preserving human experience.*

The chronology of science formation is established and three chronological stages of science development are presented: antiquity, classical period and post-classical or non-classical. The latter is characterized by the presence of many different variants (linguistic narratology, cognitive narratology, theory of possible worlds, thematic narratology, philosophical narrative theories, trans-genre theories). Its interdisciplinary status is outlined through philosophical, literary and linguistic aspects. The concept of narrative strategy as a special individual complex of tactics and techniques used by the author in order to influence the potential reader and force him to «live» the story with together, i.e. to interpret artistic reality and get some pleasure (according to Barthes' interpretation); as well as one of the main terms used by scientists in their search for linguistic analysis of literary artworks. The main chronological stages, characteristics and representatives of each period are systematized and presented idiographically.

***Key words:** poetics, narrative strategy, interdisciplinary narratology, linguistic narratology, cognitive narratology, artistic discourse.*

Постановка проблеми. Кінець ХХ – поч. ХХІ ст. характеризує стрімке зростання кількості нових художніх творів, що спричиняє збагачення їх жанрової специфіки. Нові літературні жанри й піджанри не лише популярні в суспільстві, а й викликають неабиякий інтерес у наукових спільнотах. Тож актуальність статті зумовлена необхідністю докладніше проаналізувати основні тенденції розвитку наратологічних шкіл, котрі вивчають різножанрові тексти загалом і художні зокрема. Проблематикою наратології, наративних стратегій, їх реконструкцією та класифікацією займаються сьогодні у світі доволі активно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретико-методологічні положення з вивчення наративів і наративного дискурсу прямо або опосередковано викладали українські (Г. Жиличева, Л. Мацевко-Бекерська, Р. Савчук, І. Папуша) та зарубіжні (Ж. Женет, В. Шмід, А. Нюннінг, Ц. Тодоров) учені. Роботи зазначених і багатьох інших науковців дали змогу виокремити основні складники наратологічної теорії, зокрема розкрити наративні рівні художнього твору. Детальний опис наративних стратегій представляє

Л. Мацевко-Бекерська в дослідженні малої прози української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття, а також Р. Савчук – у науковій розвідці з вивчення прози французьких авторів ХVІІІ–ХХІ століть.

Однак ґрунтовні універсальні теоретичні напрацювання нині відсутні. Щодо новітніх художніх жанрів як об'єктів наратологічних розвідок, кількість яких невпинно зростає, зауважимо, що лінгвонаративне студіювання останніх, зокрема, на зламі досягнень когнітивних учень набуває значущості й постає актуальною проблемою лінгвістичних розвідок.

Загальновідомо, що наратологія тривалий час мала статус об'єкта літературознавчих наукових розвідок. У російських риториках ХІІ – початку ХХ століття вивчення інтенцій і цілей мовця отримало подальший розвиток (Новікова, 2010, с. 187). Увагу вчених зосереджено на питаннях щодо особливостей оповіді як типу мовлення; специфіку побудови оповідних текстів і про типологію оповідних жанрів. Іншими словами, дослідники загострювали увагу не лише на правилах реалізації оповідання, а й на властивостях і формах його продукування. Таке розширення

переліку досліджуваних проблем демонструє усвідомлення авторами риторик того факту, що необхідно базувати формулювання правил на розумінні властивостей розповіді (знання властивостей оповіді як механізму трансляції позиції автора (фр. *focalisation*), котра сприяє оптимізації тексту).

У лінгвістиці та літературознавстві початку ХХ століття у зв'язку зі зміною наукової парадигми формальний аспект дослідження оповіді витіснив тоді панівний метод, спрямований на визначення цілей автора, у результаті чого розповідь стали розглядати з погляду структурних ознак (Мацевко-Бекерська, 2009, с. 5).

Водночас у межах різноманітних теорій наративу науковці почали вивчати сутність наративних текстів, їхні форми й особливості функціонування, загальні властивості різних типів наративів, відтак і систему правил, відповідно до яких їх створюють і розвивають. Найбільш важливі дослідження виконано в руслі теорії російського формалізму (В. Пропп, Б. Ейхенбаум, В. Шкловський), а також у руслі структуралістських і семіотичних теорій (К. Леві-Стросс, Р. Барт, А. Греймас та інші).

Беручи до уваги міждисциплінарний статус наратології та спираючись на здобутки українських і зарубіжних учених, ставимо таку **мету статті**: узагальнити й систематизувати теоретичну інформацію, схарактеризувавши історію розвитку й типологію наратології від античності до сьогодення, указати основні напрями вивчення її проблематики, представників і їхній внесок, що допоможуть точно визначити межі теорії, на якій ґрунтуватиметься наше наукове дослідження.

Виклад матеріалу. Насамперед уважаємо за необхідне подати визначення поняття *нарація* та обґрунтувати сутність наратології як науки. Термін «наратив» походить від латинського *narrare*, що означає 'розповідати' й етимологічно пов'язане зі словом *gnarus* (лат.), тобто 'знає, експерт', що постало з індоєвропейського кореня *gna-* 'знати' (Микалаускайте, 2019, с. 11).

Термін «*narratio*» до I століття н. е. застосовували здебільшого як технічний на позначення частини промови оратора, що слідує за проголошенням тези, тобто був у складі

термінологічного апарату риторики. З часом під поняттям *наратив* почали розуміти майстерне розповідання історій, яке також розглядали як частину риторики (Микалаускайте, 2019, с. 11). Історично слово «нарація» означало «дати усний чи письмовий звіт про щось, розповісти історію». У трактатах Арістотеля «Поетика» і «Риторика» вперше були представлені поняття «виклад» та «оповідь», які пізніше стали враховувати в дослідженнях, орієнтованих на вивчення наратології. Зазначимо, що увага Арістотеля була спрямована на прийнятність викладу й оповіді/розповіді для аудиторії та на визначення авторських задумів/інтенцій оповідача (Турбина, 2004, с. 9).

Як зазначає Г. Жиличева, термінопоняття «наратологія» запропонував 1969 року Цвєтан Тодоров у праці «Грамматика Декамерону», позначивши ним «науку про оповіді» (Жиличева, 2015, с. 17). Науковець доклав суттєвих зусиль, щоб теорія оповіді стала панівною у Франції в 1960–70-і роках у колі структуралістських досліджень (Жиличева, 2015, с. 17). Проте наголосимо, що певні студії з проблем розповідного дискурсу виходили й раніше (Микалаускайте, 2019, с. 12). Перші напрацювання з наратології нам відомі здебільшого завдяки російським формалістам і літературознавцям (В. Шкловський, Б. Томашевський, Б. Ейхенбаум, В. Пропп), також британським критикам-письменникам, зокрема Г. Джеймсу й літературознавцю П. Лаббоку. Однак щодо того часу можна вести мову лиш про перші спроби теоретичного опису процесу оповіді/розповіді, спираючись на напрацювання структуралістів ХХ століття. Особливого значення ця наука набула в наші дні, отримавши при цьому статус трансдисциплінарної (Цапів, 2018, с. 143).

Подальше вивчення наративів і, власне, сучасну наратологію характеризує стрімку з'яву нових підходів до тлумачення й інтерпретації розповідного тексту, а тому вповні зрозумілим є питання їхньої дотичності до наратологічних учень (Савчук, 2019, с. 40–43), позаяк певні з них ретранслюють різні форми наративної теорії, постали в різних теоретичних школах, сфокусованих на наративних дослідженнях (Савчук, 2019, с. 40–43). Учені (Ж.-М. Шаффер, А. Ньонінг, Д. Герман, Г. Жиличева, І. Папуша та ін.) одностайні в

тому, що термін «нараторологія» використовують сьогодні у двох різних сенсах. Одні вживають його на позначення широкого спектру понять, тим самим наближуючи науку до того, що Д. Герман назвав «нараторивними студіями» (Herman, 1997). Інші (Р. Савчук, Є. Ніконова, О. Турбіна, А. Цапів) трактують нараторологію вузьче, зводячи її проблематику до відгалуження нараторивної теорії, створеної в 60-і – на початку 70-х років ХХ ст. головним чином на території Франції під егідою формалізму та структуралізму (Папуша, 2014, с. 153).

Додамо, що сучасний німецький нараторолог А. Нюннінг розрізняє класичну й неklasичну нараторологію, виділивши при цьому вісім основних напрямів останньої:

- 1) контекстуалістські, тематичні й ідеологічні напрями (уживання нараторології в літературознавстві);
- 2) трансжанрові і трансмедіальні напрями нараторології;
- 3) прагматичні й риторичні різновиди нараторології;
- 4) когнітивні й рецептивні різновиди нараторології;
- 5) постмодерні й посткласичні деконструкції класичної нараторології;
- 6) лінгвістичні напрями нараторології;
- 7) нараторивні теорії філософського спрямування;
- 8) інші інтердисциплінарні нараторивні теорії (Nunning, 2003, р. 241–243).

Учений уважає, що різниця між класичною та посткласичною нараторологіями полягає в тому, що об'єктом дослідження в класичній постає оповідний текст (нараторив), його властивості й будова, а в посткласичній – власне процес читання нараториву й оповідні стратегії (Nunning, 2003, р. 241–243).

Слідом за сучасними нараторологами (М. Флудернік, Я. Альбер, М. Ахмайдан, І. Папуша, Р. Савчук, Л. Мацевко-Бекерська) зазначимо, що нараторологія як самостійна наукова доктрина з'явилася наприкінці 60-х років ХХ ст. у працях французьких структуралістів (Савчук, 2016, с. 41). Однак десять років потому нараторологія була альтернативно описана як теорія, метод або дисципліна (Ahmaldan, 2015, с. 216). Остання видається найбільш прийнятною, адже включає в себе дві попередні, тобто теорію і метод

(Ahmaldan, 2015, с. 216). Згодом, у процесі становлення науки, термін «нараторологія» зазнавав модифікації: «нараторологія», «нараторивістика», «нараторивні студії», «нараторивна теорія», «теорія нараториву» тощо (Папуша, 2014, с. 154). Отримавши теоретичне обґрунтування в різних науках, починаючи від теорії літератури, нараторологія набула міждисциплінарного значення, що засвідчують інші наукові дисципліни, наприклад, психологія, політологія, історія, соціологія тощо (Папуша, 2014, с. 154).

Безпосереднім об'єктом вивчення нараторології є нараториви. Зауважимо, що в контексті теорії інтерпретації доцільним вважаємо виокремлювати *нараторивні стратегії* як об'єкт дослідження, адже, як зазначає Р. Савчук (Савчук, 2016, с. 315), однією з головних передумов до вивчення нараторивності загалом і художнього нараториву зокрема була ідея Р. Барта про множинність оповідних текстів і можливість існування деякої *нараторивної моделі*, яку розуміємо як *нараторивну стратегію* й позиціонуємо, за Р. Савчук, як певну авторську технологію конструювання оповідної реальності, залучаючи нараторивні методи, прийоми та тактики, котрі письменник/автор створює в конкретну історико-літературну епоху (Савчук, 2016, с. 315). Додамо також, що крізь призму семіотики нараторивна стратегія – це певний авторський код, використаний для формування множинності сенсів оповідної дійсності та її відтворення в знаково-мовних структурах (Савчук, 2016, с. 315).

Відтак науковці продовжують досліджувати нараториви з огляду на міждисциплінарність концепцій. М. Флудернік (Fludernik, 2010) указує на те, що основні нараторологічні розвідки здійснювано в межах таких новітніх шкіл:

1) теорія можливих світів – дослідження нараторивної семантики, які спираються на модальну логіку; визначають значення тексту як таке, що засноване на відношеннях між різними типами розповідних «світів»;

2) тематична нараторологія – група підходів, що застосовують нараторологічну методологію до текстів різного спрямування (феміністська нараторологія, квір-нараторологія, етнічна нараторологія);

3) лінгвістично-зорієнтована наратологія, для якої «лінгвістика та когнітивні науки стали поштовхом до зміни класичного підходу в наратології»; представники цього підходу цікавляться не сюжетом чи іншими великими наративними одиницями, як то переважно було у випадку структуралістів, а поверховими текстуальними структурами (наприклад, популярним об'єктом досліджень є невласне пряме мовлення);

4) постструктуралістська наратологія, яка використала багато термінопонять постмодерної філософії та критики й пристосувала їх до аналізу безпосередньо постмодерних творів (Fludernik, 2010, p. 1–3).

Посткласична наратологія, на відміну від класичної (здебільшого літературознавчої), постає об'єктом дослідження й інших наукових студій, тим самим набуваючи статусу міждисциплінарної науки. Поміж інших її різновидів виокремимо *лінгвонаратологію*, підкресливши її особливий статус у колі постструктуралістських учень, позаяк упродовж останніх десятиріч вона чітко закріпилася в статусі самодостатньої доктрини, котра налічує чимало нових технологій і методик аналізу художнього тексту (Schaeffer, 2010, p. 223).

Французька лінгвістична традиція засвідчує неабиякий потенціал наратологічних шкіл щодо вивчення рівня інтенцій автора (задуми, способи, моделі та прийоми їх досягнення; фокалізація як ключова складова

частина в аналізі художнього твору, що розкриває динаміку функціонування текстового коду (Schaeffer, 2010, p. 223).

Задля систематизації поданої інформації та для того, щоб схематично представити розвиток наратології від поезики й риторики до посткласичних студій, з виокремленням етапів становлення й формування цієї науки, а також основних його представників і характерних особливостей скористаємося таблицею 1.

Висновки. Отже, у статті з'ясовано основні етапи становлення наратологічної науки від античності до сьогодення, ключових дослідників і їхній внесок у розвиток цієї науки, ураховано когнітивний поворот у методології наукового пізнання як основної рушійної сили, що зумовила вихід наратології за межі літературознавчих шкіл та уможливила трансдисциплінарне застосування наратологічних тактик і прийомів.

Проаналізовано погляди вчених на поняття «наратив» і «наративна стратегія» крізь призму філософських, літературознавчих і лінгвістичних парадигм. Схарактеризовано типологію наратології, визначено об'єкт і предмет дослідження. Окреслено здобутки й перспективи майбутніх досліджень. Виокремлено когнітивну наратологію та лінгвонаратологію, які нині вважаються найвпливовішими та в межах яких і йтиме подальший науковий пошук.

Таблиця 1

Хронологія розвитку і становлення наратології як науки

Назва етапу	Роки	Спектр досліджень	Представники
Докласична поезика й риторика	335 рік до н. е.	Ораторське мистецтво, засоби впливу на аудиторію	Аристотель
Класична наратологія	1880–1990	Літературознавче спрямування: художній текст	Російські формалісти (В. Шкловський, Б. Томашевський, Б. Ейхенбаум, В. Пропп) французькі структуралісти (Р. Барт, Цв. Тодоров, Ю. Крістева, У. Еко) та ін.
Посткласична наратологія	1990–2010	Лінгвістичне спрямування: художній дискурс	Н. Висоцька, Г. Жиличева, Р. Савчук, Я. Альбер, А. Нюнінг, М. Флудернік та ін.
Посткласична наратологія	2010 – сьогодення	Міждисциплінарне спрямування	Ж. Дерріда (філософія), Р. Шерон (медицина), П. Вільямс (юриспруденція), М. Селескович (перекладознавство) та ін.

ЛІТЕРАТУРА

- Мацевко-Бекерська Л.В.** Наративні стратегії малої прози (на матеріалі української літератури кінця XIX – початку XX ст.) : дис. ... док. філ. наук : 10.01.01. Київ, 2009. 406 с.
- Новікова Є.С.** Теоретичні підвалини дослідження наративу в сучасній лінгвістичній парадигмі. *Науковий вісник Харківського національного університету*. 2010. № 928. С. 186–191.
- Основи наратології : хрестоматія до дисципліни (вибрані статті) / уклад. Р.Л. Савчук. Івано-Франківськ : ПНУ, 2019. 40 с.
- Папуша І.В.** Парадигми посткласичної наратології. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2014. Вип. 692–693. С 151–155.
- Савчук Р.І.** Наративні стратегії художнього текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти (на матеріалі французьких прозових творів XVIII–XXI ст.) : дис. ... док. філ. наук : 10.02.05. Київ, 2016. 474 с.
- Цапів А.О.** Наратив «догори дригом» у казці Кетрін Хеллер «Білосніжка: Невідома історія». *Науковий журнал Львівського університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2018. Вип. 4. С. 142–147.
- Жиличева Г.А.** Нарративные стратегии в жанровой структуре романа (на материале русской прозы 1920–1950-х гг.) : дисс. ... док. филол. наук : 10.01.08. Москва, 2015. 429 с.
- Микалаускайте Е.Ю.** Дискурсивная обработка культурной в чужеродности в литературном ксенонаративе: коммуникативно-прагматический аспект : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Красноярск, 2019. 257 с.
- Турбина Е. М.** Нарратив, повествование. *Современный философский словарь*. Москва : Академический проект, 2004. 9 с.
- Ahmaidan M.** A narratological study and analysis of : The concept of time in William Faulkner's "A rose for emily". *Advances in Language and Literary Studies*. 2015. № 6 (3). P. 215. URL: <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.6n.3>.
- Fludernik M.** Postclassical Narratology : Approaches and Analyses. *Alber J., Fludernik M. (Eds.)*. Columbus : The Ohio State University Press, 2010. P. 1–3.
- Herman D.** Scripts, sequences, and stories. *In Elements of a postclassical narratology* (112th ed.). Essay, PMLA, 2003. P. 1046–1059.
- Nunning A.** Narratology or Narratologies? Naking Stock of Recent Development, Critique and Modest Proposals for Future Usages of the Term – What is Narratology. *Kindt T., Muller H.-H. (Eds.) Questions and Answers Regarding the Status of a Theory*. Berlin : Walter de Gruyter, 1997. P. 239–275.
- Savchuk R.** The main text-forming strategies in Robbe Grillet's novel «Dans le labyrinthe»: narrative and semiotic implications. *LEGE ARTIS – Language yesterday, today, tomorrow*. 2018. Vol. 3. № 1. P. 314–362.
- Schaeffer J.-M.** Le traitement cognitif de la narration. *Pier J., Berthelot F. (Eds.) Narratologies contemporaines : approches nouvelles pour la théorie et l'analyse de récit*. Paris : Éditions des archives contemporaines, 2020. P. 215–232.

REFERENCES

- Macevko-Bekers'ka, L.** (2009). *Naratywni stratehii maloyi prozy (na materialy ukrainskoi literaturi kincia XIX – pochatku XX st.) [The narrative strategies of the short story prose (based on material of Ukrainian literature of late 19th – early 20th centuries)]*. (Thesis for a doctoral degree in philology). Lviv : Lvivskiyi natsionalnyi universytet im. I. Franka [in Ukrainian].
- Novikova, Y.** (2010). *Teoretychni pidvalyny doslidzhennia naratyvu v suchasniy lnhvistychnii paradyhmi [Theoretical bases for study of the narrative in the modern linguistic paradigm]*. *Visnyk kharkivskoho natsionalnoho universitetu – Bulletin of Kharkiv National University* (Issue 928), (pp.186–191). Kharkiv : Redaktsiino-vydavnychiy viddil kharkivskoho natsionalnoho universitetu [in Ukrainian].
- Papusha, I.** (2014). *Paradyhmy postklasychnoi naratolohii [The paradigms of postclassical narratology]*. *Visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universitetu – Bulletin of Chernivtsi National University* (Issues 692–693), (pp. 151–155). Chernivsi : Redaktsiino-vydavnychiy viddil Chernivetskoho natsionalnoho universitetu [in Ukrainian].
- Savchuk, R.** (2016). *Naratywni strategiyi xudozhn'ogo tekstotvorennya: lingvokognityvnyj i semiotychnyj aspekty (na materialy francuz'kyyh prozovyx tvoriv XVIII–XXI st.) [Narrative strategies of fictional text formation: Linguistic, cognitive and semiotic aspects (on the material of French prose works of*

- the 18th–21st centuries*]. (Thesis for a doctoral degree in philology). Kyiv : Kyivskiy natsionalnyi lingvistichniyi [in Ukrainian].
- Savchuk, R.** (2019). *Osnovy naratolohii : hrestomatiya do dyscypliny (vybrani statti)*. [The basis of narratology : the reader (selected articles)]. In R. Savchuk (Ed.), Ivano-Frankivsk : PNU [in Ukrainian].
- Tsapiv, A.** (2018). Naratyv «dohory dryhom» u kaztsi Ketrin Kheller «Bilosnizhka: Nevidoma istoriia» [“Upside down” narrative in fairy tale “Snow white : the untold story”]. *Naukovyj jurnal lvivskoho derzhavnoho universitetu bezpeki zhutjedialnosti “Lvivskij filologichnij chasopys” – Scientific journal of the Lviv State University of Life Safety “Philological Periodical of Lviv”* (Issue 4), (pp. 142–147). Lviv : Redaktsiino-vydavnychi viddil lvivskoho derzhavnoho universitetu bezpeki zhutjedialnosti [in Ukrainian].
- Zhylycheva, H.** (2015). *Naratyvnyje stratehyjy v zhanrovoj strukture romana (na materiale russkoj prozy 1920–1950)* [Narrative Strategies in the Genre Structure of the Novel (on the Material of Russian Prose of the 1920s-1950s)]. (Thesis for the doctoral degree in philology). Moscow : Russian State University for the Humanities [in Russian].
- Mykalauskaite, E.** (2019). *Dysskursyvnaia obrabotka kulturnoi chuzherodnosti v lyteraturnom ksenonaratyve : kommunykativno-prahmatycheskyi aspekt* [Discursive processing of cultural foreignness in the literary xenonarrative: a communicative and pragmatic aspects]. (Thesis for the candidate degree in philology). Krasnoyarsk : Siberian Federal University [In Russian].
- Turbyna, E.** (2015) *Naratyv, povestvovanye* [Narrative, storytelling]. In *Sovremennyj filosofskij slovar’ – Modern Philosophical Dictionnary*. Moscow : Academical prospect [in Russian].
- Ahmaidan, M.** (2015). A narratological study and analysis of : The concept of time in William Faulkner’s “A rose for emily.” *Advances in Language and Literary Studies*, 6(3), 215. In <https://doi.org/10.7575/aiac.all.v.6n.3> (in English).
- Fludernik, M.** (2010). *Postclassical Narratology: Approaches and Analyses*. In J. Alber, M Fludernik (Eds.) (pp. 1–3). Columbus : The Ohio State University Press [in English].
- Herman, D.** (2003). Scripts, sequences, and stories. In *Elements of a postclassical narratology* (112th ed., 1046–1059). Essay, PMLA [in English].
- Nunning, A.** (1997). Narratology or Narratologies? Naking Stock of Recent Development, Critique and Modest Proposals for Future Usages of the Term - What is Narratology. In T. Kindt, H-H. Muller (Eds.), *Questions and Answers Regarding the Status of a Theory* (pp. 239–275). Berlin : Walter de Gruyter [in English].
- Savchuk, R.** (2018). The main text-forming strategies in Robbe Grillet's novel «Dans le labyrinthe»: narrative and semiotic implications. *LEGE ARTIS – Language yesterday, today, tomorrow, 1* (Vol. 3), (pp. 314–362). DOI: 10.2478/lart-2018-0009 [in English].
- Schaeffer, J.-M.** (2010). Le traitement cognitif de la narration. In J. Pier, F. Berthelot (Eds.), *Narratologies contemporaines : approches nouvelles pour la théorie et l’analyse de récit* (pp. 215–232). Paris : Éditions des archives contemporaines [in French].